

ՏԱԼԻՍՄԱՆԻՈՅ ԼԵՋԻՆԱՒԱՐԱՐԸ

(Տես հրես 168-169:)

Տալմանցիոյ քաղաքացի մէջ զրից գեղեցկութեանը կողմանէ շատ նշանաւոր է Լեզինա քաղաքն, որ Ազրիական ծովուն մէջ համանուն կղզւոյն զլխաւոր տեղին է: Թէպէտ շուրջանակի լեռներ պատած են, բայց ուրիշ տեղեաց պէս վայրենի, լերկ, սեպացեալ և անհաճոյ տեսք մը չեն ընծայեր տեսողաց, այլ ընդհակառակն ծովէն սկսեալ ախորժական և նկարուն ստորոտ մը, զիւրեքանի կողեր, ելեկներ ու ծաղկեալ այգիներ կը պարզուին աչաց:

Լեզինա քաղաքը հին ատեն փարիս կը կոչուէր, և մինչև ցայսօր քաղքին հարաւային արեւմտեան զին եղած գեղեցիկ նաւահանգստին առջև՝ բարձրացած փոքր ժայռ մը կայ, որ նոյն աւանամբ կը կոչուի:

Երկու բերդ ունի. Սպանիական բերդ՝ որ մեծն է, և Սան Նիգոլայի բերդ՝ որ փոքրն է:

Տեղացիք հասարակօրէն նաւաղինութեան, ձկնորսութեան, այգեգործութեան ու պտղաւաճառութեան կը պաշտօնաւորին:

Այս կլիմային տակ արմաւենի կ'աճի, և հարաւագոյն եղած երկիրներուն բուսոց պտուղները կը հասնին. և բուսաբանն կրնայ գտնել այս տեղ Եւրոպիոյ սակաւագիւտ տնկոց ճոխ հաւարում մը: Ինքնաբոյս կ'աճի խնկունին (Rosmarino), և այնչափ առատութեամբ որ տեղացիք իրենց անուանի acqua aromatica della regina ըստած ըմպելիքին շինութեան կը գործածեն, որով մեծ տուրեաւ կ'ընեն գրեթէ բոլոր աշխարհիս ամեն կողմանց հետ, մանաւանդ իտալիա և Արեւելք: Կը շինեն նաև miele di rosmarino ըստածն, որ անուշահոտ և քաղցրահամ է: Բաց անոնցմէ բոլոր կղզին աղնիւ գինի կը բերէ:

Քաղաքը շատ և նշանաւոր շէնքերով զարդարուած է. գեղեցիկ հրապարակ մը ունի, որ Piazza Grande կ'ըսուի. և Loggia կոչուած պալատը, որ հին ժամանակէ մնացած է, գեղեցիկ ճարտարապետութեւն շինուած, որուն արուեստագէտն է Սանմիքէլէ անունով վենետկեցի համբաւաւոր ճարտարապետն, ուր կը նստէր Ազնուական Խորհրդարանը (Consiglio Nobile): Այս պալատս շատ փնասուեցաւ 1806ին Ռուսաց թնդանօթներէն: Փառաւոր է նաև Մայր եկեղեցին, և ընդարձակութեան կողմանէ նշանաւոր է նաև վեղարաւորաց մէկ վանքը:

Տեղացիք բնութեամբ կիրթ, հիւրասէր և ազնուաբարոյ են ու զուարթ, կը սիրեն երգ և պար: Շատ մարդասիրութեամբ կը վարուին օտարականաց հետ, և կը ցուցնեն անոնց ախորժանօք՝ իրենց հայրենի երկրին գեղեցկութիւնները:

ԶԱՆԳԱԿՆ

Գերմանացոց գերագոյն բերդ ողն Շիլլեր՝ անծանօթ չէ մեր բանասէր ազգայնոց, որուն համառօտ կենսագրութիւնն ալ հրատարակուած է (ԲաղմաՎիպիս մէջ (1851. եր. 9), հանդերձ իր մէկ ընտիր քերդուածովը: Ահաւասիկ հիմա նոր ճաշակ մ'ալ Շիլլերի բարձրաթոյն հանճարոյն, մեծահռչակ և անմահական քերթուածն ի Զաւգակն, թերեւ գերազանց իր քնարերգութեանցը մէջ, և բոլորական ամեն լեզու թարգմանեալ, և շատ բանաստեղծից ալ երգի նիւթ մը եղած. բայց ոչ որ Շիլլերի հաւատարած է, և ոչ ալ թարգմանութիւնք միշտ հաւատարիմ եղած են: Անոր համար մենք ջանացինք ըստ կարի գերմանացի բնագրին զուգընթաց երթալ, գրեթէ նոյն չափով և նոյն ոտքով, վայելչաբանութեանէն աւելի ճշգրտութեան ուշ ունենլով, առանց իմաստները յապաւելլու կամ աւելցնելու. ասոր համար յուսանք ներդրութիւն գտնել ի թէ տեղ տեղ մութ երեւի իմաստն, մինչ բնագիրն ալ բաւական մութ է իր կարճ տողերովը:

Ողջոյ էմ կոչնակ .
Մեռելոյ ողբակ .
Կայծականց խորտակ :

Որմատատեալ պինդ 'ի գետնի
Կտաթուրծ ձոյլըն խոր զընի .
Երևեսցի այսօր զանգակ :
Հապա ընկերք , ժիր 'ի վաստակ :
Զերմ 'ի ճակատուէ
Քիրտըն կաթեսցէ .
Գործքըն գովեն ըզգործօն ,
Այլ երկինք տան զօրհնից ձօն :

Առ այսքան մեր խնամով ձեռնարկ
Խնամով և բան կտրուել է հարկ .
Թէ ճառք բարիք ընդ այն անկցին ,
Զուարթութեամբ գործք յառաջ վարին :
Օ՛ն արդ տեսցուք ուշիւ ուշոյ՝
Զինչ ծագեսցէ 'ի դոյզն ուժոյ :
Գրեսցի խոտան և այր վատթար ,
Որ ոչ խորհի զգործոյն կատար :
Պարտ և պատշաճ իսկ է մարդոյ
Որում տըւան ձիրք հանճարոյ ,
Ի խորս սըրտին քաջիկ քըննել
Զոր ըստեղծու ձեռօքն ընտել :

Աղէ , ա՛ռ փայտ ըզբուն չոճի ,
Այլ տես զի քաջ ցամաք լիցի .
Որպէս զի բոցն ընդոստ յահուր՝
Մըտցէ 'նդ երակսըն զարամուր :
Եռան եռք պըղընձին .

Տո՛ւք զանագն ընդ նըմին ,
Զի զանգակին կարծըր խառնուրդ
Յօրինաւորն հոսեսցի ուրդ :

Զոր ի խորուջ փոսակիս արդ
Ի ձեռն հըրոյ ճարտարէ մարդ ,
Ի բարձրավայր զանգակատան ,
Արձանասցի վկայ մեծաբան .
Կացցէ միտացէ և յապագայն
Յունկըն մարդկան արկանել ձայն .
Գու ողբակից սըզաւորաց
Եւ երգակից ընդ անմեղաց :
Երկրածընացըս դէպք յոլով
Զոր բախան ածցէ զիւրահոլով ,
Բաղխեալ ընդ շուրթըն մատաղեայ
Հընչեսցեն քաջ ի բացեսայ :

Տեսանի արդ ճերմակ փըրփուր :
Ուրեմն հալին քըծուարքն ի հուր .
Օ՛ն , խառնեցէք յայն զալբալի ,
Զի եւս երազ երազ հալի :

Ի զանգուածոյն՝ ս՛ն տնդր ի բաց
Բարձցի փըրփուրըն թանճրամած ,
Զի զըտագոյն մետաղն այն
Յըստակ պայծառ տացէ ձայն :

Ի հըրճուանաց ձայն ողջոյն տայ
Առ սիրունակն արդ . առ տըղայ՝
Յառաջին քայլ նորուն կենաց ,
Որ ի վերայ քընոյն բազկաց .
Զորոյ պահէ դեռ ժամանակ
Ի ծոց իւր՝ բաղդ սեւա ու սպիտակ .
Սէր մայրենի խնամօք աղու՝
Հըսկէ յոսկեակ նորին տըղու :
Սահին սրավար ամբ նետաչու :
Պատանի խրոխտ լըբեալ ըզբորս՝
Մըխի կենաց յախուռն ի խորս .
Յուպ ի ձեռին չափեալ զաշխարհ ,
Դառնայ ի տուն հօրն իբր օտար :
Ի մանկական վառեալ արբուն՝
Իբր երկնային պատկեր համբուն
Տեսանէ զկոյս պարկեշտագեղ ,
Հանդէպ կալով ցածուն ու աչեղ :
Տենչումն անճառ անդ յանկարծոյն
Հարեալ զրաւէ զսիրտ պատանւոյն .
Թողեալ զընկերց խուռն երախան ,
Յածի մեկնակ և լալեկան .
Եւ պատկառէ և խնդրէ զնա .
Թէ ողջունին արժանանայ՝
Յուզէ զծագկանց չըքնողագոյն ,
Ի զարդ ի պսակ իւր սիրուհւոյն :
Ո՛վ յոյսք քաղցունք , տենչք խանդակաթ ,
Նախկին սիրոյ ժամք ոսկէհատ .
Երկինք՝ բացեալք թըլին աչաց .
Սիրտ պարարի յուղիս հըրճուանաց :
Իցիւ թէ միայր միշտ անթառամ
Առոյգ սիրոյ չըքնաղըն ժամ :

Տեսէք , զիարդ փողք թըխանան .
Մխեսցուք ի ներքս ըզգաւազան .
Եթէ թացեալ և փայլեսցէ ,
Զուլմանըն ժամ հասեալ իցէ :
Հապա ընկերք , ժիր ի վաստակ ,
Փորձել ըզձոյլըդ զայդ խառնակ ,
Թէ զուգեսցի կարծր ընդ կակղին ,
Տալ մեղ նըշան թէ յաջողին :

Զի ուր հըղօր ընդ փափկին
Եւ խառնի մեղմն ընդ ուժգին ,
Անտի ծնանի ձայն ներգաշնակ :
Եւ որ խընդրէ կապիլ անքակ ,
Փորձեսցէ զօրտ սըրտին օճան :

Ձի ցնորքն են կարճ, զեղջն՝ անվախճան :
 Ի հոպոպիս նորահարսին
 Չբռնաղ խաղայ պըսակ կուսին ,
 Թէ ջինջ զանգակը ի տաճարէն :
 Յըղձալին յայն տօն հրաւիրեն :
 Ո՛հ, զեղանին յաւուրս կենաց՝
 Կենաց զարնան է կատարած .
 Եւ ընդ քօղոյ և ընդ գօտուոյն՝
 Բառնին ցընորքըն գեղազոյն :
 Խանդ կըրիցն հեռանայ ,
 Թէ եւ սէր կայ մընայ :
 Վայելք ծաղկին վաղ և սուղ :
 Այլ հասանէ զհետ պըտուղ :
 Հարկ է մարդոյ թողուլ ըզտուն
 Մըրցիլ յալիս կենաց ծովուն ,
 Հարկ է գործել և ճըգնել
 Տունկ արկանել և շինել .
 Տընիլ ձկտիլ դիմել պատրաստ
 Աւ հայթհայթել յաջող իւր բաստ :
 Առատապէս բարիք զեղուն ,
 Արդոյ արդեամբք համբարը լընուն ,
 Աճեն անդը , տունն ընդարձակի ,
 Եւ առտընին՝ ժիր վաստակի
 Ամուսինն ողջախոհ ,
 Արդ մանկանց լեալ ծընող .
 Գերդաստանին տընկալուչ
 Յարդարէ զբնաւ վայելուչ .
 Հրահանգէ զգըստերս
 Եւ խրատէ զուստերս ,
 Յամեն մըխէ իր
 Չձեռսըն ժիրաժիր .
 Եւ յաւելու շահից նըպաստ
 Տնտեսութեամբ նորուն ըզգաստ .
 Դանձիւ լընու արկղ հոտաւէտ
 Զոնչող գործուոյն թելոցն ի հետ .
 Ժողովէ ջինջ ի դարանակ
 Չասուին փայլուն ձիւնաքատակ .
 Յըղկեալ կոկէ զբարին և լաւ ,
 Ու ի գործելոյ չըկասէ բնաւ :

Իսկ տանուէրըն զուարթ անդէն ,
 Շըջադիտակ ի պաշտգամէն
 Քըննէ զկալուածս իւր բարեբաստ .
 Զամբարձածիք ծառոց դարաստ ,
 Տաղաւարօք ծածկեալ սահմանս ,
 Օրհնիւք զեղուն զըշտեմարանս ,
 Եւ ցորենոյն զալիս ծըփան :
 Անձնահաճոյ բանայ բերան .
 « Որպէս երկրի անշարժ հիմանց
 Չիք ինչ երկիւղ ի բըռնութեանց ,
 Դոյնպէս և տանս իմ երջանիկ » :

Այլ ընդ բաղդին բըռնամարտիկ
 Կըռեալ դաշինքն՝ են կեղակարծք .
 Վաղ հասանեն աղէտք ու արկածք :

Ժամ է սկիզբն արգ տալոյ հոսման .
 Ահա նըշանք և պատուման :
 Այլ չե հոսեալ , օն ջերմն ուխտիւք
 Եկայք աղօթըս մատուցուք :
 Վերացուցէք ըղխիցն ի բաց :
 Պահեա՛ն մըրտանդ զտունս այս , Աստուած :
 Զիա՛րդ չըչեալ խոտորն ընդ փոս
 Զեռայ հրաշէկ և ալէհոս :
 Հուր բարերար է զօրութեամբ ,
 Թէ մարդ վարէ արկեալ ըզբռամբ ,
 Եւ զօր չինէ և զօր ստեղծուն ,
 Է՛րկնածիր ուժով սորուն :
 Այլ ձիրդ երկնից ահեղ է յոյժ ,
 Թէ կոտորեալ զկապանսն անժոյժ :
 Աղատասուն բնութեան զաւակ ,
 Յուկամ վազէ գնայ համարձակ :
 Եւ , վա՛հ , թէ գերծ և անարգել
 Թողեալ լիցի աճել վարգել :
 Կոհակապոյտ խանձիւք բոցոյ
 Ընդ արահետ բաղմամարդոյ .
 Զի ատելի է տարերաց
 Զարտարութիւն մարդոյս ձեռաց :
 Յամպոց երկնից օրհնածիր
 Ուղիք անձրեաց տեղան ցիր .
 Յամպոց երկնից անխըտիր
 Զառազայթէ նըշոյլ ժիր :

Անդ ի բարձուէ աշտարակին
 Լըսեմք զվանգիւնըս զանգակին :
 Դա փոթորկի է նըշանակ .
 Շիկնին երկինք արեան գունակ .
 Ո՛չ , չէ՛ այդ շուք տըլընջնի .
 Ո՛հ , ի փողոցս աղմուկք քանի :
 Ծուխ ծառացեալ յայերս յահուր
 Ընդ պողոտայս բոց ընդ հանուր .
 Զայրանալով հողմոյ փըշմամբ
 Իբր ի հնոցէ բոց ապըստամբ ,
 Օդք շառագնին , հեծանք ճըռնչեն ,
 Փրթին մարդակք , լուսանցք կըռնչեն ,
 Զըչէ մանկտին , տաղնապին մարք .
 Ընդ փլատակօք մըռնչեն պաճարք ,
 Համայն շտապի , խուսէ , փախչի ,
 Այգըն պայծառ ի ցայդ թաքչի :
 Զեռաց ի ձեռս չղթայաշար
 Յածի դոյլիկն անդ անդադար .
 Կամարաճե ի վեր ըշտապ
 Մըրսկեն ջըրհանք զալեաց տարափ :

Հեպի մըրըրին այն ամեհի,
Համաճարակ զհետ հըրդեհի,
Որոտընդոստ հարեալ լափլէզ,
Բզշոր հեծանս, ըզմիրգս և դէզ.
Կամելով իմըն յարհաւիրս՝
Յափըշտակեալ ընդ իւր զերկիրս՝
Տանել հանել յերկնից սահման,
Աճէ ի գնալն՝ հըսկայանման:
Անձեռնհաս առ դիցըն սաստ
Յուսարեկեալ մարդըս նըւաստ,
Տեսանէ զերկս իւր զեղծ խանգար,
Եւ զարմացեալ կայ վայրապար:

Այրեացաւեր եղեւ տեղին,
Մուլի մըրըրկաց կարծր անկողին.
Լուսամբտից յունայն փորոզ
Արդ արհաւիրք դարանին լոկ,
Եւ ամպք երկնից ի բարձանց
Կարկառին անդըր թափանց:

Մարդ՝ ի վիրապն ամենակուլ
Բնչից իւրոց՝ դառնայ պըշնուլ.
Յուպ ի ձեռին դիմէ շտապաւ,
Միթէ՞ ծախեաց հրդեհն ըղբնաւ:...

Ըսփոփանք կաթոգին,
Կան մընան դեռ նըմին.
Համարէ զգլուխըս սիրելեաց,
Ողջ են գլուխք. ոչ ոք պակասեաց:

Կաղմակերպեալ հողոյն ի խաւ
Յաջողապէս ձեւըն լըցաւ:
Դայցէ՞ արդեօք ի լոյս երազ,
Պսակել դարուեստն և ըզվաստակ.
Թէ անյաջող ձուլումն իցէ
Եւ կաղապարըն պայթիցէ.
Ա՛հ. դուցէ մեր ի յուսով կալ՝
Մերձենայ վտանգ դարանակալ:

Ի մալլ երկրիս նուիրական ծոց
Տամբ ի յաւանդ ըղձեռաց դործ.
Սերմն արկունէ սերմանահան
Յուսով արդեանցըն չահեկան,
Բոտ օրհնութեան վերին կամաց:
Աղնուազոյն սերմն և մարդ ցաւած՝
Ծածկէ ի հող. ու ի դագաղէ՝
Բոյս գերազոյն յուսով քաղէ:

Յեկեղեցւոյն հնչէ զանգակ
Ահեղ և վեհ գամբանանուագ,
Բնկերելով զանչիւ տըխուր
Ուղեորի հուսկ յուղին իւր:

Ա՛հ. նա հարսն է տարիալի,
Ա՛հ. նա մայր է ցանկալի.
Զոր սեաւ իշխանն այն ըստուերաց
Ի փեսայէն կորդէ ի բաց,
Եւ յորդեկաց մատաղաբոյս,
Զոր ծաղկաբար էածն ի լոյս,
Եւ մայրականըն գըգուանօք
Զնընէր աճել սիրունն ի գոգ:
Ա՛հ. տանըն զօգք գեղեցկահիւս
Այսուհետեւ լուծան անյոյս.
Զի որ տիկին երբեմն էր տան՝
Արդ ի յերկրի կայ ստուերական.
Ոչ ևս յառնէ ի գործ յօժար,
Ոչ ևս հըսկեն խնամքն անդադար:
Հրաման տացէ արդ յամային
Անկարեկիր եկամուտ կին:

Արդ ցըպաղել զանգակին՝ դուք
Ի վաստակոցըդ հանգերուք.
Եւ որպէս հաւք յոստոց ի թառ՝
Առջիք և դուք հաճոյ դադար.
Մինչ աստեղաց ակնարկէ լոյս՝
Յառհասարակ հոգոց տալ խոյս.
Զերեկորեայն ժամուն հրաւէր
Սպասէ մըշակն, այլ ոչ իւր տէր:

Ի թաւ մայրեաց հեռաւոր
Փութայ շտապէ ուղեւոր,
Ի հայրենին իւր տաղաւար:
Բառաչելով դառնան ոչխար
Եւ արջառոց լայնաճակատ
Նախիրք՝ ի գոմըն հարազատ:
Յորենաբարձ սայլ
Ճորնչէ յամրաքայլ.
Շեղջաչեղջ ի հասկ
Պաղպաղեն պըսակք,
Եւ հընձողք կայտառ
Կաքաւեն ի պար:
Փողոցք և շուկայք
Դադարեն լուսկայք.
Զհամբոյր բոցով կանթեղին
Յարկարընակքն ակըմրին,
Եւ գրունք քաղաքին
Դղըրդեղով փակին:
Ծածկի երկիր թուխ խաւարաւ.
Այլ քաղաքաց երկիւղ չիք բնաւ.
Թէ զարթնուն չարք ի գիշերի.
Քանզի հըսկեն օրէնք բարի:

Կարդ սրբբանուէր օրհնապատար,
Դըստրիկ երկնից, որ զհաւասարս

Զուգէ ազատ և խնդամիտ ,
Եւ քաղաքաց շինման առիթ ,
Որ բզկայրադ չարաբաստ
Հրաւիրելով ի ներքս աստ ,
Ի մարդկային մուծանէ խուղ ,
Վարժեցուցեալ բարուց կակուղ .
Բզթանկազինն հիւսելով դօդ ,
Բզհայրենեաց սէր և կարօտ :

Ձեռք գործօնեայք ժիրաժիր ,
Աշխոյժք կրցին գաշնադիր ,
Եւ ամենայն դօրութիւն
Յայտնի շարժմամբք եռանդուն :
Յազատութեան սուրբ ծոց՝ հանգէտ
Կան աշակերտ և վարդապետ .
Անձնիւր ունի զիւրբն տեղի
Եւ ի բըռանց որ ոչ նեղի :
Քաղաքացեաց վաստակքն են պարծք
Եւ օրհնութիւնք՝ ճրգանցն վարձք .
Իշխանութիւն պատուէ զարքայ ,
Պատուեն և զմեզ ձեռք գործօնեայ :

Խաղաղութիւն տենչալի ,
Ձայնակցութիւն տարփալի ,
Սփռեցէք հաշտ հովանիս
Ի բնակութիւն քաղաքիս :
Իցիւ չծագէր երբեք այն տիւ ,
Յորում՝ դաժան ջուկք մարտակոխ
Դիմեալ զային բանասարկու
Եւ յայս հովիտ անդորրու .
Եւ ոչ երկինք՝ զոր երեկոյն
Պըճնէր համբոյր կարմիր ի գոյն ,
Ճառագայթէր զարհուրագին
Ի ծուխ շինից եւ քաղաքին :

Փլուզէք ինձ արդ զայդ դարիճակ ,
Զի քաջ լըցաւ իւրըն վաստակ .
Զըւարճասցին աչք և սիրտ արդ
Ի տես գործոյս գեղեցկաւարտ :
Կոփկոփեացէ ուռն անդադար
Մինչև պայթեալ ձուլոյն պատուար ,
Փշրեացի ձեւն անպիտան ,
Ու ելցէ զանգակն յերեւան :

Բզգոյշ ձեռամբ՝ կարէ ճարտար
Փշրել ի գէպ ժամու զկաղապար .
Այլ վայ , թէ չեւ պաղեալ համակ՝
Պշինձըն գերծցի բոցավրտակ :
Շանթիւք ճոյթմամբ խօշականաւ
Պայթուցանէ զտուն շուրջ զիւրաւ .
Իբր ի վըհիցն սանդարաց

Շրջացանեալ հուր ու աւերած :
Ուր ոյժք անփորձք ճրգնին յահուր՝
Անդ կերպարանք խնդրին ի զուր .
Ուր ժողովուրդք աղիկամիք ,
Զիք անդ վայելք բարեբաստիկ :

Վայ , թէ ի ծոցն քաղաքի
Գրգիռ տըժգոհ գաղտ ճարակի .
Դրդեալ ամբոխն՝ ապերասան ,
Ճրգնի ուժգին կալ ինքնիշխան .
Ի բուռն առեալ զանգակին լար՝
Պահանջէ ձայն վրդովարար ,
Բզնըւիրեալն առ հաշտութիւն՝
Ի զինաշարժ փոխել զանչիւն :

Ազատութիւն և զուգութիւն .
Այս ընդհանուր լսի գոչիւն .
Խուռն ի փողոցս և հրատարակ ,
Խաղաղակեացք դիմեն բընակք .
Շուրջ յածին հէնք հեղիչք արեան ,
Կանայք կըտղեալք իբր բզբորեան՝
Անխիղճ յոճիրս համարձակ
Եւ յեղերունս ձեռնարձակ ,
Յովազաբար մոլին անխիրտ
Բզթըշնամոյն պատառել սիրտ :
Ի սըրբութեանց չըկան պատկառ ,
Եւ ոչ յահէ ուստեք ոտնառ .
Անդ տայ տեղի լաւըն չարին
Եւ մոլութիւնք ազատ վարին :
Զարթուցանել ահ է զառիւծ ,
Կամ բզկազեր գրգռել զայրուց .
Այլ չիք խէթ մեծ երկեղի ,
Քան ի մարդոյ կատաղի :
Վայ որ զերկնից լուցեալ լապտերո՝
Մըշտակուրաց տացեն ի ձեռս .
Ոչ ծագեսցէ լոյս՝ այլ հրդեհ ,
Յաճին դատել բզչէն և դեհ :

Աստուածային հրճուանք անճառ .
Տես իբր հանգոյն աստեղ պայծառ
Ի պատենէն ոստչի փայլուն ,
Մետաղըն ջինջ և լըպըրծուն :
Ի կատարէն ցըլըրջանակ
Արեգական ցոյայ գունակ .
Եւ բզքաջ հնարքս ճարտարին
Նուրբ զինանշանքն այն բարբառին :

Եկայք մըտէք , արդ ով ընկերք ,
Շուրջ բոլորեալ ակումբ առէր ,
Ի զանգակիս մըկըրտութիւն .
Կոչեսցի նա ՁԱՅՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ :

Միաձառանս և միաձարթ
Զօդեւ խրմբել զէնքն զբարթ :

Յայսմէտէ այս պաշտօն նորին ,
Յոր սակս ետեղծ ձեռք ճարտարին .
Զերկրակենցաղ թողեալ կայան՝
Յերկնից կապոյտն հասցէ խորան ,
Աստեղատանց գոլ դրացի ,
Ու ի խռան շանթից շարժեացի .
Տացէ բարբառ ի բարձանց ,
Հուլիցն հանգոյն լուսապանձ ,
Որք զարարիչն օրհնեն 'ի պար
Եւ զամն ամեն պսակահամբար :
Յանկ առ վըսեմն և յարակայ
Բացցի բերանըն մետաղեայ .
Եւ զփախըստեայն ժամանակ
Կալցէ առ մէն ժամ երազ :
Լիցի թարգման և բախտին ժիր .
Այլ և անգութ ու անկարեկիր՝
Տատանաչարժ իցէ ընկեր
Փոփոխական կենաց թատեր :
Եւ ուսուսցէ թէ որպէս ձայն ,
Որ ի նմանէն՝ ցըրուի յունայն ,
Այսպէս մնայուն ինչ չիք բնաւին ,
Ու ամեն երկրայբքս յապաւին :

Արդ զօրութեամբ ձիգ պարանաց
Հանէք ի գբոյ զզանգակն ի բաց .
Ի զահ ձայնից ամբարձցի՝ վեր
Որորտանալ յօդս և յայեր :
Հա՛ քարշեցէք , քարշեցէք եւս :
Ահա կախեսալ ճօճայ թեթեւ :
ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ՝ նախն իցէ ձայն ,
Եւ ցնծասցէ քաղաքս համայն :

ՇԵՆՔԻ :

ԳԵՐՄԱՆԱՅԻ ԶՕՐԱՎԱՐԳ

Անցեալ տարուան պատերազմին առ-
թիւ առանձինն խօսած ըլլալով օրա-
գրիս մէջ մէկ քանի զաղղիացի ու գեր-
մանացի նշանաւոր զօրավարաց վրայ ,
այս անգամ՝ կ'ընծայենք 'ի աես ընթեր-
ցողաց Գերմանիոյ նիզակակից բանա-
կաց զօրավարներէն ոմանց կենդանա-
ղիրը , տալով միանգամայն համառօտ

տեղեկութիւն մը տնոնց խրաբանչիւ-
րին վրայ :

Կոստանդին Սլովենսկայրն . — Մնաւ
յամին 1809 , և իւր առջի զինուորա-
կան կրթութիւնը ազատորդի ինքնա-
կամ զինուորեւոյ (cadets) խմբին մէջ
կատարեց , և ետքը ինքնակալ Ալէք-
սանդր կոչուած Բրուսիացի զնդին (re-
giment) մէջ մտաւ իբրեւ սպայ . 1858էն
մինչև 1860 զօրաբանակի (corps d'Ar-
mée) զլուխ եղաւ : Յամին 1864 բար-
ձրագոյն զօրավարի (major général)
աստիճանին հասաւ , և միանգամայն
պահանջօրէ հետեակազօրուն երկրորդ
ջոկատին հրամանատար դրուեցաւ :
Աւստրիոյ դէմ տրուած կռուոյն մէջ յա-
մին 1866 պատերազմեցաւ 'ի Սօր և 'ի
Սատովա , և ետքը տեղապահ զօրավար
(lieutenant général) անուանեցաւ : Ան-
ցեալ տարուան պատերազմին մէջ ալ
Սրիբրէնի բարձանց վրայ եղած կռու-
ոյն մէջ շատ նշանաւոր հանդիսացաւ :

Գոշիկէլմուս Թիւմբշիկ . — Բարձրա-
գոյն զօրավարի պաշտօնիւ յամին 1864
Տանիմարքայի կռուոյն մէջ մտաւ : Աւս-
տրիոյ դէմ տրուած պատերազմին մէջ ,
յամին 1866 , ինքը որոշեց կիզլինի
յաղթութիւնը , ուր ծանր կերպով վի-
րաւորեցաւ , և 1868ին հեծեալզօրուն
զօրապետ անուանեցաւ :

Հոշկոն Եղուարտ Քիրիսպախ . —
1866 տարուոյն պատերազմին Նաչատի ,
Շքալիցի ու Շըվայնշատէլի արիւնա-
հեղ կռուոյ մէջ հետեակազօրուն տաս-
ներորդ զօրաբաժնին կը հրամայէր , և
մասնաւորապէս այս կռուոյ առջինին
մէջ շատ արդիւնք ունեցաւ զինուոյ բազ-
ղը Բրուսիոյ կողմ շրջելով . ինչպէս ան-
ցեալ տարուոյն պատերազմին մէջ ալ
մեծապէս ձեռննտու եղաւ վայսէմ-
պուրկի և Վէօրթի յաղթութեանց մէջ :

Յոշիկու Պոզ : — Վերջին պատե-
րազմին մէջ տեղակալ զօրավար ա-
նուանուեցաւ և հրամանատար Բրու-